

JULEVEI I AREMARK

Juleveiåpning er blitt en tradisjon i Aremark. Nissene skapte god stemning, tross det sure været.

Side 5

GAMLE-ORDFØREREN

Gamleordfører Nils Skogstad er en levende legende i Marker. Nå er politikken erstattet med ski og sang.

Side 6 og 7

FLOTT JULEKONSERT

Sound of Sister har nok en gang imponert med en fargesprakende julekonsert. Denne gang i Øymark kirke.

Side 8 og 9

RØDENES KIRKE

Solveig Falkenberg Krog (t.v.) og Turid Bøe Larsen med boken om Rødenes kirkes 700 år lange historie.

Side 13

*Avisa Grenseland
ønsker alle en
riktig God Jul
og et Godt Nytt
År*

AVISA Grenseland

DESEMBER 2009

Aremark

Innbyggere: 1.418
Areal: 321 km²
Kommunesenter: Fosby
Ordfører: Tore Johansen (KrF)

Marker

Innbyggere: 3.456
Areal: 413 km²
Kommunesenter: Ørje
Ordfører: Stein Erik Lauvås (A)

Rømskog

Innbyggere: 677
Areal: 183 km²
Kommunesenter: Rømskog
Ordfører: Nils Nilssen (A)

Tre år med Avisas Grenseland

LEDER

Høsten 2006 kom den aller første utgaven av Avisas Grenseland. Mange håpet, men få trodde, at en egen avis i de tre små grensekommunene ville overleve. Nå har mer enn tre år gått, og denne utgaven av AG er nummer 11 i 2009. I fjor kom det seks utgaver. Året før var det fire, og i etableringsåret kom én utgave. Avisas Grenseland har med andre ord hatt en god utvikling, til glede for innbyggerne.

Vi skriver snart 2010, og det betyr nye utfordringer, også for vår avis. Svært mange i Aremark, Marker og Rømskog har uttrykt stor glede over å få Avisas Grenseland i postkassen. Det samme gjør hytteeiere som abonnerer og får avisen sendt til sin hjemadresse. Om Avisas Grenseland skal overleve i fremtiden, må det imidlertid mer til enn gode ord og klapp på skulderen. Til nå har kommunene gitt et viktig bidrag til utgivelsen. Etter planen skal bidraget reduseres

og AG stå på egne ben. Det betyr store utfordringer som vi må ha lokalbefolkningens velvilje for å løse.

Avisas Grenseland har siden starten hatt en klar strategi om å være et hyggelig innslag i hverdagen. Et medium med det for øyet å gjøre innbyggerne i de tre kommunene bedre kjent med hverandre. Vi har satset mye på stoff om og med barn og ungdom. Og vi har ønsket å gi unge og gamle en god leseopplevelse, innpakket i god design, ledsaget av fine bilder. Vi har derimot ikke tatt mål av oss til å være først ute med nyheter. De etablerte dagsavisene Indre Akershus Blad (Rømskog), Smaalenes Avis (Marker) og Halden Arbeiderblad (Aremark) tar seg forhåpentligvis av den daglige nyhetsdekningen i Grenseland.

Skal Avisas Grenseland overleve og fortsette arbeidet med å spre glede og nytte i

grensekommunene, må lokalbefolkningen bli flinkere til å bruke avisen. Redaksjonelle tips og innspill er velkomne. Men først og fremst er det avgjørende at AG blir flittig benyttet som annonsemedium. Så langt har vi bestrebet oss på å hente annonser internt i regionen. For på den måten å styrke vårt eget næringsliv og hindre handelslekkasje ut av Grenseland. Om det er mulig å opprettholde en slik strategi får tiden vise. Men med en husstandsdekning på 100 prosent og tilbakemeldinger som tyder på at innbyggerne finner stor glede i avisen, bør AG være et meget godt medium for alle som driver næringsvirksomhet i Grenseland. I 2009 kom AG ut i elleve utgaver. I 2010 blir det tolv, hver måned. Hvorvidt det blir hyppigere utgivelser i fremtiden avhenger kun av det økonomiske fundamentet. Interessant lesestoff finnes det nok av.

Selvgjort og velgjort fra Dixie Freaks

Marker-musikerne i Dixie Freaks er stolte, og med god grunn, når de nå lanserer sin nye plate *Folk Songs & Deadly Ballads*.

TEKST OG FOTO: TORE ROBERT KLERUD

Det har vært en travel høst i studio for markingene, men i disse dager betaler alt seg. Den nye platen slipper rett før jul.

Et travelt år

Etter vår første gjennomspilling tror vi ikke de har noen grunn til å frykte publikums dom. Stilen er som tidligere country-bluegrass, men med et noe sterkere innslag av country-basert melankoli og refleksjon enn de oppstemte tonene vi har vært vant med fra den kanten.

Og både stil og innhold har de hatt kontroll på selv. Av de 11 låtene på platen er det nemlig bare én coverlåt, resten er egenprodusert fra første G-nøkkel til siste punktum. Med tanke på dette er det all mulig

grunn til å ha respekt for hva bandet har klart å få til i år, med avslutning på den forlengede kirketurneen først på året og store mengder studioarbeid i sommer og høst.

Innimellom har de fått tid til å spille en og annen konsert også. Heldigvis. For det er på scenen de virkelig trives.

Salg i egen regi

Søndag før jul er den offisielle releasedagen, som feires med noe på denne årstiden så uortodokst som en friluftskonsert i hagen ved Bakergården kafé i Ørje. Da går også startskuddet for platesalget, som bandets medlemmer administrerer selv.

– Vi har trykket opp 1.000 plater i første omgang, så vi har en jobb å gjøre, konstaterer vokalist og frontfigur Simen Gunneng.

En solid plate er Marker-bandet Dixie Freaks' julegave til den norske befolkning. Søndagen før jul starter salget, forteller Simen Gunneng.

Dixie Freaks lar imidlertid ikke det stoppe ambisjonene, men tar sikte på å få lansert seg mot alle de kanaler som betyr noe i slik sammenheng. Den tekniske kvaliteten er påkostet i alle ledd, og Gunneng tror man har igjen for å ha satset noen ekstra kroner på å gjøre det ordentlig når man først satser.

Hit-potensial

Således skal man ikke bli overrasket

om de lokale heltene får litt radio-tid fremover. Mye av innholdet på platen er av typen som vokser seg sterkere ved gjenhør, men det finnes også en og annen med mer instant hit-potensial.

I våre øreganger var det «Home by the Railroad» og «Don't Cry» som ble raskest husvarme, men det gjenstår å se om befolkningen i Grenseland og landet ellers er enige med oss.

Avisa Grenseland er et felles organ for grensekommunene Aremark, Marker og Rømskog.

Redaktør: Øyvind Ottersen
Redaksjon: Siri M. Dalnoki,
Tore Robert Klerud
Grafisk design: Runar Drønen,
Sunniva Hansen

Annonser: Ken Juel Olsen

Besøksadresse:
Byline tekst & design,
Fosby, 1798 Aremark

Telefon: 99 22 1798
E-post: post@byline.as
www.byline.as

Trykk: Nr1 Trykk, Lillestrøm

Det skjer i Grenseland

Hele året skjer det små og store kulturarrangementer i Grenseland. Her er en oversikt over noe av det folk kan glede seg til de neste ukene.

DESEMBER:

Fredag 18. kl. 20 er det Night Break på bedehuset i Rømskog. I kjelleren er det Café med andakt. Arrangør er Ungdomsforeningen i Rømskog bedehus.

Mandag 21. kl. 18 har Slusebrass julekonsert i vestibylen på Marker Bo og servicesenter.

Fredag 25. kl. 11 er det høytidsmøte i Rømskog bedehus. Tale av Bjørn Tørnby. Arrangør er Rømskog misjonsforening.

Lørdag 26. kl. 10 er det grovfeltstevne med skyting om Julepokalen. Stevnet finner sted på Rømskog skytebane, og arrangør er Rømskog Skytterlag.

Lørdag 26. kl. 20 er det klart for Ungdomsforeningens årlige juletreffest 2. juledag på Rømskog Kulturhus. Sang av Sound Of Sisters. Etterpå blir det quiz og salg av mat og drikke.

Søndag 27. kl. 15 er det Søndagsskolens tradisjonelle juletreffest 3. juledag i Rømskog bedehus.

Mandag 28. kl. 17.30 er det juletreffest på Skytterhuset i Aremark. Arrangør er Skytterhusets Venner.

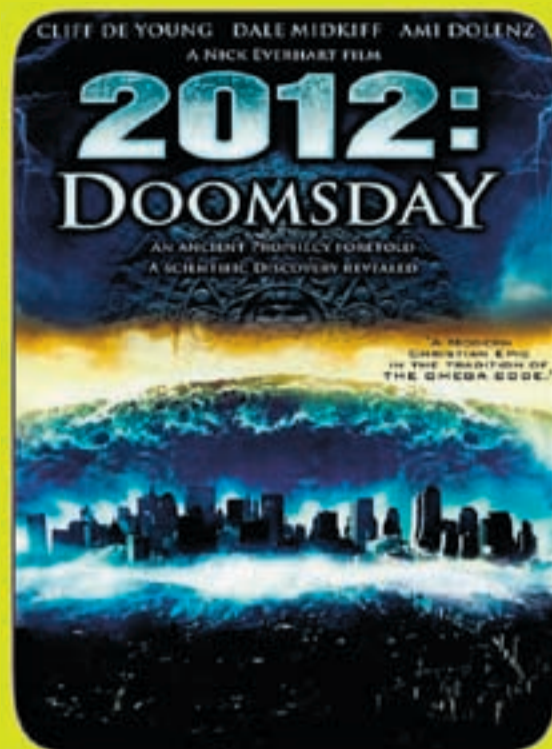
JANUAR

Tirsdag 5. er det Bygdekino i Rømskog Kulturhus. Filmene som vises er «Alvin og gjengen 2» og «2012».

Onsdag 6. er det Bygdekino i Marker rådhus. Filmene som vises er «Alvin og gjengen 2» og «2012».

«Alvin og gjengen 2» vises i januar på Bygdekinoen i Rømskog og i Marker.

Dommedagsfilmen «2012» vises i januar på Bygdekinoen i Rømskog og i Marker.

For å gjøre kulturkalenderen så oppdatert og god som mulig, oppfordrer vi alle som arrangerer noe i Aremark, Marker og Rømskog, til å melde fra til Avisen Grenseland. Sendt en epost til: post@byline.as

ÅRSKONFERANSEN 2010

I TRØGSTAD
FOR ALLE NÆRINGSDRIVENDE
I INDRE ØSTFOLD

FREDAG **15.** JANUAR
KL. 9-15

Arr.:
Trøgstad
Nærings-
forum
Indre
Østfold
Nærings-
forening
Trøgstad
kommune

BLIKKENSLAGER
Geir Håkan Orderud

Geir Håkan Orderud
1870 Ørje
mob. 907 54 353
mail: geir@blikkenslagerorderud.no

- BESLAG
- TAK STIGER
- TAKRENNER
- TAK SIKRING
- TAK TEKNING
- BOLIGVENTILASJON

GOD JUL OG GODT NYTT ÅR!

DANS I MARKER RÅDHUS

Lørdag 26. desember (2. juledag) kl. 21.00-02.00.
Nonstop-dans.

Musikk ved Leif Lennartz
og Clearwater Band
spiller til dans.

Servering.
18 års-grense.

Markerdansen.

ÅPNINGSTIDER I JULEN

Bankens åpningstider i julen:

Ørje og Aremark:

Julaften 24. desember stengt
28.-29.-30. desember kl. 10.00-14.00
Nyttårsaftnen 31. des. kl. 09.00-12.00

Rømskog:

Julaften og nyttårsaftnen stengt
28.-29. desember kl. 10.00-14.00

Telefon felles sentralbord 69 81 04 00

God jul

Marker
sparebank

Søndags- åpent Ørje

SØNDAG 20. DESEMBER

Åpent fra kl. 13-17

(dagligvare har lenger åpent)

~ PROGRAM ~

Kl. 13.00

GRATISKONSERT MED DIXIE FREAKS

utenfor Bakergaarden Café. Salg av ny CD.

Kl. 14.00-16.00

LYKTEVERKSTED OG ANSIKTSMALING for små og store barn i lokalene til Fotoklubben i Uttersrudgården. Ta med et rent syltetøyglass og et telys og få hjelp til å dekorere glasset, slik at det blir en fin lysnisselykt. Kr 20,- pr. barn. Ev. overskudd går til Speiderne og UKH.

Kl. 16.00

LYSNISSEVANDRING

Vi tenner lysnisselyktene, tar på nisselue/nisseklær og går sammen i lysnissetog fra lokalene til Fotoklubben til Marker Bo- og Servicesenter. Start ved Uttersrudgården.

Hyggelig julestemning i låven

Trine Ulsrød leste historier for barna i låven på Vestre Bøen gård.

Noen barn og voksne fikk en hyggelig smak av julestemning da de besøkte Vestre Bøen gård i Aremark. Store og små fikk hilse på kuene i fjøset og høre på julehistorier i låven.

Selv om det var kuldegrader i luften, var det godt å sette seg tett sammen på halmballer i låven sammen med mor, far eller søsken. Med store ull-

pledd rundt seg. Kveldene på gården er populære. Derfor måtte Trine og Torgeir Ulsrød sette av en ekstra kveld.

På menyen sto hjemmelagde lapper og kakao til barna og kaffe til de voksne. Alt i alt et hyggelig arrangement for hele familien. Forhåpentligvis blir det en tradisjon i årene fremover.

Velkommen!

Norges beste spareordning for deg mellom 18 og 34 år

BoligSparing for Ungdom

Norges beste spareordning
og bankens beste rente!
Ta med deg skattefordelene
før nyttår!

Marker
sparebank

– førstevalget

ØRJE – AREMARK – RØMSKOG telefon sentralbord 69 81 04 00

www.marker-sparebank.no – epost@marker-sparebank.no

Store og små nisser sikret seg godteposer da julenissen var i Aremark i forbindelse med juleveipningen.

Nissekaos i Fosby

Nissebarn gikk nesten amok da julenissen dukket opp med godteposer på Fosby i forbindelse med juleveipningen i Aremark.

TEKST OG FOTO: SIRI M. DALNOKI

Etter mange timer med surt vær og regn, ble endelig juletreet i Aremark sentrum tent. Barna ventet spent på nissen, som kom kjørende med hest og vogn og en nissekusk. Mens hesten sto og småtrippet, delte nissen ut godteposene. Alle barn fikk hver sin pose.

Små nisser

Juleveipningen gikk av stabelen den siste lørdagen i november. Ordføreren holdt tale med forventninger som tema, og Aremark Skolekorps stilte opp og spilte.

Kvisler 4H serverte grøt som varmet store og små, og brødet til Trine Ulsrød gikk som varmt hvetebrød.

– Før jeg var ferdig med å bake til juleveipningen, var alle brødene bortbestilt. Så da måtte jeg bake enda mer, sa Trine Ulsrød, som var fornøyd med salget av grislabrød, grovbrød, julekaker og sveler.

Ole Svendsby var en glimrende gråtassjåfør og kjørte mang en runde med barna. Noen solgte julekranser. Andre solgte lodd til inntekt for menighetshuset. I tillegg kunne barna male og spikke små nisser i tre, med god hjelp av lensmannen Nils Anders Kollerød.

Jacob Johan Lie, Jenny Louise Lie og Caroline Jæger solgte julekranser.

Nisse-spikking med god hjelp fra lensmann Nils Anders Kollerød.

Grøten til Kvisler 4H smakte bra i ruskeværet.

Som politiker var Nils Skogstad kjent for å oppnå resultater gjennom sine evner til å få folk til å snakke sammen. Nå har han utvidet repertoaret til også å omfatte sang.

Og framom synger Skogstad

Allsang er populært som aldri før, og helt opp mot 150 mennesker har flokket seg når Skogstad og hans ensemble har slått an tonen i høst.

TEKST OG FOTO: TORE ROBERT KLERUD

Nils Skogstad har alltid vært en aktiv og sentral skikkelse i lokalmiljøet i Marker. Hans store engasjement førte til mer enn 30 aktive år i politikken for Senterpartiet, og i dag er han lett synlig som styreleder for Kjølens Sportcenter.

Og han høres, også. I høst har han ved tre anledninger grepet mikrofonen og ledet allsangskvelder til inntekt for sportsenteret, som en lokal Lasse Berghagen – med mye humor og stor autoritet.

Uhøytidelig

Innsatsen har ikke gått upåaktet hen. Tvert imot. Arrangementene har trukket stadig større publikum, og gamleordførers sangstemme og musikalitet har vakt begeistring. Like før jul trengte nesten 150 mennesker seg sammen for å synge Prøysen-viser sammen med Skogstad og hans musikervener.

Selv gliser han litt av oppmerksomheten. For om lokalbefolkningen ikke akkurat ble kjent med den siden av ham gjennom alle årene som kommunepolitiker, så har sangleden alltid vært der, forklarer han.

– Men jeg kan jo ikke synge, sånn sett, sier han beskjedent, og understreker at det hele foregår i svært så uhøytidelige former.

God på kommunikasjon

De sakkyndige må mene hva de vil om det. At Skogstad er god på kommunikasjon, er det uansett liten diskusjon om. Både meningsfeller og politiske motstandere syntes i sin tid å være enige om at han bedre enn de fleste klarte å peke på målsetningene heller enn utfordringene og oppnådde resultater som følge av at han fikk folk til å løfte blikket og snakke sammen.

Det var vel også noe av grunnen til at han ble værende i politikken så lenge.

– Det ble jo mange år. Jeg var ordfører sammenhengende fra 1981 til 1999, og før der var jeg to perioder i formannskapet. Dessuten ble det jo en periode til etterpå, også, så jeg har vel 32 år til sammen i politikken, sammenfatter han.

Fanget i jobben

På slutten av 1980-tallet gjorde han et forsøk på å bli stortingsmann, men det holdt ikke helt frem. Hvordan det ville blitt er umulig å spekulere i, men det er liten tvil om at Marker kommune tjente på at Skogstad og hans engasjement ble værende i bygda.

– Man blir litt «fanget» i lokalpolitikken også, filosoferer han.

Ordførerjobben og engasjementet for kommunen lot seg nemlig ikke skru av og på etter oppsatt arbeidstid.

– Til å begynne med var ordførerjobben en halv stilling.

Men jeg jobbet jo allerede da mye mer, minnes han.

Etter hvert kom neste generasjon inn i gårdsdriften på Skogstad,

men lenge var han også både grisebonde og kornbonde ved siden av. Lange dager, men allsidige oppgaver. Og han trivdes med det.

– Det hendte nok allerede da at jeg trallet og sang litt for grisene, uten at noen andre hørte særlig mye til det, ler han.

Rekegjengen

Han var fremdeles ordfører da han så smått begynte å by på en ny side ved seg selv. Og bakgrunnen for det var også et engasjement for lokalsamfunnet – helt konkret for grendehuset Bondestua på østsiden av Rødenesjøen.

– Andreas Jaavall, Anders Johansen, Ivar Pedersen, Jeanette Sehlin, Oddmund Jensen og jeg dannet det som ble kalt Rekegjengen for å skaffe penger til driften og oppussingen av Bondestua. Gjennom mange år arrangerte vi en fest hvor menyen besto av reker, der vi selv sto for underholdningen på scenen med sang og musikk. Folk trivdes, og det ble penger av det, forteller han.

Dermed fikk han benyttet også denne interessen til å utrette noe til nytte for flere enn seg selv. Rekegjengens fester i Bondestua ble populære, faktisk så populære at ensemblet også fikk ett og annet musikalsk oppdrag utenfor kommunens grenser. Ikke dårlig betyg for en vokalist som sier at han egentlig ikke er så god til å synge. Og som aldri

eksempelvis har sunget i kor eller i andre organiserte sammenhenger.

Nye utfordringer

– Nei, jeg har aldri sunget i kor. Har liksom aldri hatt noe lyst til det, sier han og understreker igjen at han er temmelig upretensios i forhold til dette.

– Men for all del, da vi holdt på med dette, måtte vi jo øve litt og sånn på forhånd, sier han.

Øvelser har det også blitt i senere tid. For sangkarrieren skulle vise seg ikke å være over, til tross for at den gamle Rekegjengen nok må betraktes som oppløst, som det heter på musikerspråk.

Som styreleder for Kjølens Sportcenter er han stadig på utkikk etter nye muligheter til å reise kapital til pionerforetaket på riksgrensen.

Senterpartimannen og EU-motstanderen Skogstad har mer enn én gang blitt minnet om at det er EU-penger som har dannet grunnlaget for satsingen på anlegget gjennom Interreg-prosjektet. Han ser

det kuriøse poenget og lever godt med det. Men han er samtidig bevisst på at driften og videreutviklingen av anlegget på sikt må kunne forankres i et lokalt initiativ. Da er det viktig å være kreativ også med tanke på inntektskildene.

Synger videre ...

Etter hvert som fenomenet allsang har fått sin renessanse, så han i sommer en ny mulighet til å kombinere hygge og nytte.

– Det er jo en artig tilfeldighet at Thore Berglund, som er nestleder i styret og som jeg samarbeider tett med, er en dyktig sanger. Dermed fikk vi med oss et ensemble av både nordmenn og svensker og har i høst gjennomført tre allsangskvelder med repertoar fra henholdsvis Skogman, Taube og Prøysen.

Oppslutningen har vært både god og økende. Siste gang før jul grenset det mot god, gammeldags trengsel. Og tilbakemeldingene fra publikum har vært enestående.

– Vi har ikke bestemt noe ennå, men det ligger vel an til at vi må forsøke i hvert fall en gang til over nyttår, sier Skogstad.

Han er nok i gang med å planlegge repertoaret ganske snart. Men først er det julesangene som står i fokus for den allsidige eksperimentieren.

– Det hendte nok at jeg trallet og sang litt for grisene.

PORTRETTE

Han er en allsidig kar, Nils Skogstad. Også sanggleden har han klart å kombinere med sitt engasjement for hjembygda; først for grendehuset Bondestua og nå for Kjølen Sportcenter på grensen.

**Graving • Sprengning
Alt i transport • Mobilknusing**

God jul og godt nytt år!

www.bergquist-maskin.no

1950 Rømskog • Tlf 92 82 52 05 • Fax 69 85 94 47
E-post: steinar@bergquist-maskin.no

Vi ønsker våre kunder og forbindelser en riktig
God Jul og et Godt Nytt År!

ÅPNINGSTIDER I JULEN

Juleaften og nyttårsaften:

kl. 08.30 – 12.00

Romjulen:

kl. 09.00 – 15.00

Ved skade ring: **03100** (døgnåpen)

GJENSIDIGE
Marker Brannkasse

Aremark – Marker – Rømskog
Tlf. 69 81 01 80 – fax 69 81 01 90
www.gjensidige-marker.no

TØMRERFIRMAET

Brødrene Nordgaard

Bjørkebekk, 1798 Aremark

Vi utfører alt innen

- Nybygg
- Rehabilitering av hus og hytter
- Murerarbeid
- Støping

*Med ønsker om
en riktig god jul og
et godt nytt år!*

Frode Nordgaard
Tel. 48 18 59 24

Lars-Erik Nordgaard
Tel. 93 25 48 19

Sound of Sisters holdt en nydelig konsert i en fullsatt Øymark kirke søndag 6. desember.

Sound of Sister har for tredje året på rad levert en strålende julekonsert. I likhet med fjoråret ble konserten holdt i Øymark kirke, som var fylt til randen og vel så det.

TEKST OG FOTO: SIRI M. DALNOKI

De varierer litt i antall, Sound of Sisters. I år bestod søstrene av Gunn Marit Gjemble, Linda Huse Søby, Inger Helen Bolstad, Anne Line Bolstad, Cecilie Arnesen, Karine Riiser, Ann-Kristin Røen og Elisabeth Rhöse Nielsen. I tillegg hadde jentene med seg gjesteartisten Elinor Torgrimsbo helt i begynnelsen av konserten.

Kjempefornøyde

Bortimot fire hundre mennesker fant veien til Øymark kirke søndag 6. desember for å få med seg konserten. Repertoaret bestod for det meste av svenske

og norske julesanger. Ved en av sangene fikk Sound of Sisters assistanse fra en ung frøken, Julie Bekkvik, som også imponerte publikum.

Sangfuglene selv var fornøyde etter konserten.

– Det er jo enestående at det kommer så mange på konserten. Vi har øvd mye til denne ene kvelden, og da er det veldig hyggelig at så mange kommer. I tillegg er vi veldig glad for at mange er så velvillige til å hjelpe til. Det gjør seg ikke selv å arrangere en konsert, og vi er kjempefornøyde med hjelp til alt, fra parkeringsvakter til

onsert med søstrene

Stemningsfullt i kirken. Sangere, musikere, og lyssettere gjorde en strålende jobb.

scenerigging, forteller et av medlemmene i Sound of Sisters, Gunn Marit Gjemble.

Som smurt

Hvor og når konserten blir neste år, er ennå uvisst.

– Fire av jentene er gravide nå, så om et år har vi til sammen elleve barn. Men det blir sikkert en konsert til neste år for det. Vi får se om det blir i Øymark kirke eller

i Marker rådhus, sier Gunn Marit Gjemble.

Helt mot slutten av konserten var Joakim Ottosson, Mathias Ottosson, Jan Kristian Bergquist og David Bergquist med og sang. Ingen-ting så ut til å være overlatt til tilfeldighetene – konserten gikk som smurt. Ikke minst også på grunn av musikerne, med Ole Kristian Tjernæs i spissen.

Repertoaret bestod for det meste av stemningsfulle svenske og norske julesanger.

Dagens moderne julefeiring skiller seg ganske kraftig fra den julefeiringen man hadde her i landet i tidligere tider. Borte er det meste av overtroen. I stedet har vi fått den kommersielle julen med den amerikanske julenissen. Men spor av gamle tradisjoner har vi, og en som kan mye om gamle juleskikker og overtro, er Sven G. Eliassen, forfatter og historiker og en mester i å formidle lokal kulturhistorie på en folkelig måte. Og Eliassen slår fast at den gamle gårdsnissen har lite til felles med den kommersielle julenissen.

Sven G. Eliassen kan mye om gamle juletradisjoner og folks forhold til nisser, vetter og andre underjordiske vesener. – Dagens julefeiring er en blanding av hedensk, folkelig og kristen høytid, sier han.

Nisser, troll og ov

TEKST: ØYVIND OTTERSEN

Julen er vår største høytid, en kristen høytid hvor vi feirer Jesu fødsel. Juleevangeliet står sentralt i feiringen, og viktige symboler er Maria, Josef og julekrybben. Men vi har også den store, godslige julenissen som bor på Nordpolen. Han har langt, hvitt skjegg, rød lue og kappe. Vår nisse reiser med slede, anført av reinsdyret Rudolf, på vei til snille barn verden over. Julenissen deler ut gaver, slik de fleste av oss gjør i julen. I vår tid er julen blitt mer og mer kommersiell. Det er vel så mye en kjøpefest som en familiefest. Vår tids julenisse har lite til felles med den tradisjonelle gårdsnissen. Vår julenisse er den amerikanske varianten av St. Nikolaus, som levde i Lilleasia, dagens Tyrkia, 300 år inn i vår tidsregning.

Midtvintersblot

Her til lands har julefeiringen lengre tradisjoner enn den kristne høytiden. Da kristendommen kom til Norge rundt år 1000, var allerede det hedenske midtvintersblotet en etablert høytid.

– Det var en tid da folk feiret at solen snudde. I den forbindelse var det viktig å gi solen hjelp på sin vei tilbake. Derfor måtte ikke noe snurre rundt i julen; håndten, kvernhjul eller annet som kunne forstyrre solen på sin vei tilbake, sier Sven G. Eliassen.

– Kirkens menn våget ikke å ta fra nordboerne det gamle midtvintersblotet, og helt opp til våre dager har julefeiringen vært en blanding av hedenske, folkelige og kristne motiver.

Et avbrekk

Mange av de gamle juleskikkene lever ennå, men vi har i dag fjernet oss fra den tiden da julen var et viktig avbrekk i arbeidsåret. I dag skiller vi ikke så klart mellom arbeid og høytid. Vi spiser festmat hele året, og julematen står på bordet fra tidlig i november.

– I det gamle samfunnet måtte alt som skulle fortæres i julen lages til hjemme. Man la nesten like mye vekt på forberedelsene som selve julefeiringen. Og julematen skulle man ikke smake på før på selve julekvelden, sier Eliassen.

– Konflikten mellom hedenskap og kristendom er personifisert i gårdsnissen, sier Eliassen.

– Gårdsnissen var haugbonden som en gang i førkristen tid hadde anlagt gården. Mange kalte gårdsnissen for tuftekall eller tomte. Men

han hadde også andre navn. Betegnelsen nisse kom etter hvert også til Norge og ble knyttet til haugbonden.

Mange historier

Det er mange historier knyttet til gårdsnissen. I 1779 beskrev sogneprest Jacob Nicolaj Wilse i Spydeberg gårdsnissen Tomte-Gubben som «en liten gråkledde kæll med rau topplue og langt skjegg og trebånnær».

Tomte-Gubben var svært gammel, liten, langt under meteren, og inntørket og gul i ansiktet. Han var lodden over hele kroppen, kledd i grå vadmel og hadde knebukser og sid trøye. Fra andre kanter av Østfold er nissen enda mer konkret beskrevet. I Rømskog, for eksempel, finnes det mange observasjoner av nissen.

Død nisse på Idd

Alle visste at nissen fantes, men det var få forunt å treffe på ham. Derfor var det ganske oppsiktsvekkende da det etter sigende ble funnet en død nisse på Idd ved Halden så sent som etter annen verdenskrig.

– Frida, ei budeie på Øvre Holm på Idd, arbeidet på Store Holm. I 1948 så hun et slagsmål mellom to nabonisser. De sloss i en høysåte, skrek og slo og dro hverandre i hår og skjegg. En av nissene ble liggende igjen på valplassen, men krøp omsider hjem. Fem-seks år senere var en arbeidsmann på nabogården en tur oppe i skogen like ved. Det var tordenvær, og Frida så mannen komme løpende hjem. Sammen med husbonden løp han tilbake til skogen. Like etter kom legen, det skal ha vært doktor Brække. Etter en stund kom de tilbake med en bylt. De hadde funnet noe som lignet «en liten kæll», ille forbrent etter lynnedslaget. Doktoren skal ha uttalt at «dette er næggu'ke no' menneske!». Etter sigende skal nissen fremdeles ligge på sprit på Patologisk institutt i Oslo, sier Sven G. Eliassen.

Temperament

Nissen hadde et voldsomt temperament. I utgangspunktet var han snill og var en del av gårdsdriften. Han stelte hestene og gjorde forefallende arbeid. Det var viktig å ha nissen på gården. Men om nissen ikke fikk det som han ville, kunne han bli rasende, og da kunne det

gå vilt for seg. Blant annet forventet nissen å få julegrøt med smørøye servert på låven.

– Tjenestepiken på Rød på Kråkerøy ville spille nissen et puss. Hun la smørøyet under grøten. Da nissen fant grøten, så han ikke smørøyet. Han ble vill og slo i hjel den beste kua på båsen. Men så fant han smøret omsider, og da fikk han fryktelig dårlig samvittighet. Han gjemte den døde kua og gikk til nabogården og stjal ei ku som han plasserte på båsen til erstatning for den døde, sier Eliassen.

– En historie fra Hærland forteller om en bonde som ikke ville sette ut grøt til nissen. Sistnevnte svarte med å fylle tønna med juleøl full av sauemøkk.

Underjordisk

Nisser, vetter, huldrer og troll er underjordiske vesener og en del av gården. Noen av dem var tidligere folk på gården som etter sin død tok plass blant de underjordiske. Det var derfor en viktig tradisjon for folk i tidligere tider å stelle pent med dauingene. Det skulle settes frem mat. Mange hadde dekket bordet for dauingene gjennom hele julehøytiden. Mange lot også nissen få sove i husets senger på julenatta. Selv lå menneskene i halm strødd utover kjøkken-gulvet.

De underjordiske bodde nede i bakken og ga tydelig beskjed dersom menneskene gjorde det vanskelig for dem. Blant annet likte de ikke at menneskene jobbet sent. Da kunne de banke i veggen for å

få slutt på arbeidet. De som trosset dette, kunne komme ille ut. For de underjordiske visste å gi menneskene harde represalier.

– Det var tilfelle på Kollerød i Aremark, forteller Sven G. Eliassen.

Aremark

Fra nyere tid fortelles det at nissen kunne være til stor plage på enkelte gårder. Derfor ville bonden bli kvitt ham.

– Det var tilfelle på Kollerød i Aremark, forteller Sven G. Eliassen.

– Der huserte nissen slemt, og mannen på gården visste ikke sin arme råd. Både i stall og fjøs var det urolig. Husdyrene skrantet og vantrivdes, uansett hvor godt de ble stelt. En dag kom et fantefølge til gårds. I følget var en finne som kunne litt av hvert. Han lovet å

«Etter sigende skal nissen fremdeles ligge på sprit på Patologisk institutt i Oslo».

Gårdsnissen

Gårdsnissen var et fast innslag på gårdene i gamle dager. Nissen var en temperamentsfull kar som blant annet sørget for å stelle hestene. Han hadde alltid en favorithest som han stelte ekstra godt med. Noen ganger kunne han være slem og direkte vanskjøtte andre av bondens hester.

Det beste kornet til fuglene

Folk satte alltid opp det beste kornet til fuglene før jul. Så fulgte de nøye med på hvilke fugler som kom først. Var det småfugler, betydde det lykke. Kom derimot store fugler først i neket, varslet det dårlige tider.

Stål mot åsgårdsreien

For å holde åsgårdsreien vekk fra stall og fjøs ble det hengt opp skarpt stål over døra og satt ut sopelimer og annen redskap slik at de skremmende dauingene ikke skulle ta seg inn og stjele kalver.

Vertro

fordrive nissen, men han trengte et par uker. Tre torsdagskvelder på rad satte finnen ut alt som fantes av gryter og spann. På gårdsplassen laget han er forferdelig spektakkel. Etterpå kunne folk høre at det låt og gråt borte i stall og låve. Til slutt kom et helt nissefølge ut og gikk gråtende og tutende nedover veien og vekk fra gården. Etter den tid var det ingen nisse på Kollerød, sier Eliassen.

– Når nissen ble jaget fra gården, tyder det på oppløsning av tradisjonen. Den gode og omsorgsfulle nissen var blitt erstattet av en fiendtlig bråkmaker som måtte fjernes. Nissen var ikke lenger en del av gårdens historie. Et annet eksempel på oppløsning av tradisjonen var historier om nisser med menneskelige trekk. Nisser som var glade i tobakk og brennevin. De bannet og svor og herjet rundt på gulvet.

– Nisser med slike laster er avvikere i forhold til gamle tradisjoner. Den gamle nissen mislikte banning og var en slags moralens vokter.

Åsgårdsrei

Folk i tidligere tider tok de underjordiske på alvor. Alt skulle gjøres etter strenge regler slik at ingen ble unødig provosert. Selve julenatten var således en skremmende natt der alt måtte gå riktig for seg. Noe av det mest skremmende julenatten var åsgårdsreien. Det var en flokk dauinger på vill ferd gjennom lufta. Disse skapte redsel og uhygge helt opp mot vår tid. Derfor holdt folk seg innendørs på julenatten. De beskyttet hus, stall, fjøs og uthus med tjærekors og skarpt stål over dørene. Samtidig ble det satt ut sopelimer og annen redskap. På den måten unngikk man at åsgårdsreien tok seg inn i fjøset for å stjele kalver de kunne ri videre på.

– En av dem som beskriver åsgårdsreien, er M.B. Landstad, som var sogneprest i Fredrikshald fra 1848 til 1859. Det er ikke umulig at Landstad kan ha møtt både vetter og åsgårdsrei i sitt prestegjeld, sier Eliassen.

Skyte inn julen

En vanlig tradisjon var å skyte inn julen. Det ble skutt for å rense luften for uønskede elementer.

– Mye kan tyde på at vår oppsky-

ting av raketter nyttårsaftnen opprinnelig kommer fra den gamle tradisjonen med juleskyting, sier Eliassen.

– Julenatten var den mest skremmende i forholdet til de underjordiske. Men når julenatten var over, senket julefreden seg. Folk gikk i kirken og levde i fred og fordragelighet. I julen skulle folk samle krefter til året som kom. Og solen var på vei tilbake.

De gamle juletradisjonene ga seg mange utslag. Det overnaturlige med troll, vetter, huldrer og nisser er en side av julen. Mange ritualer i den forbindelse henger fortsatt igjen. Andre sider av julen har med mat og hygiene å gjøre. Vi skal ikke her komme inn på det. Mat og forberedelser til julemåltidene er en hel historie for seg. Selv i de fattigste tidene var julen en høytid hvor det ikke skulle spares på noe. Da skulle det spises og drikkes godt, og forberedelsene var omfattende og tidkrevende. Denne siden av de gamle juleforberedelsene kan vi komme tilbake til ved neste anledning.

– Koselig i kantina

– God atmosfære og nybakte varer hver dag er det som møter gjestene her i kantinen på Marker bo- og servicesenter, sier de blide damene bak disken.

Ragnhild Nordengen, lærling Cathrine Grande, Ellen Tveit og Wenche Bjørknes ønsker å skape god atmosfære for kantinenes gjester.

TEKST OG FOTO: SIRI M. DALNOKI

– Kantinen er faktisk åpen for alle, ikke bare dem som bor på Marker bo- og servicesenter, understreker Ellen Tveit.

I kantinen selges det blant annet nybakt brød og julekaker. Det mottas også bestillinger på bryllupskaker og dåpskaker.

Ferske egg og bestillinger

Roald Ruud og Roald Wikeby er å treffe i kantinen på Marker bo- og servicesenter nesten hver eneste dag. Enten for å ta en middag eller for en kaffe og vaffel. Eller for å sitte og prate.

– Her er det koselig, og det er bra og billig mat, synes Roald Ruud.

Han skryter også av betjeningen – som er veldig hyggelig.

Roald Wikeby bor på Trekanten, men tar seg gjerne en tur i kantinen for å få seg litt mat.

– Det er jo flest godt voksne mennesker her. Mange av dem bor her og er her hver dag. Vi oppfordrer folk til å komme hit og prate med dem, sier Ellen Tveit.

Tveit og Co. driver kantinen fra mandag til og med fredag. I helgene er det frivillighetsentralen som står for middagstilbudet ved senteret. Hver onsdag er det ferske egg å få kjøpt, og det tas også imot bestillinger på diverse bakst.

Julestemning i Ørje

Gode tilbud på juleting og tang, og julenisser i sentrum preget julegateåpningen i Ørje. Ja – det ser ut som det blir jul i Ørje i år også.

FOTO: FINN WAHL

Populære nisser med godsaker. Og musikk- og sangnisser i Ørje sentrum under julegateåpningen 28. november.

Luer og andre duppeditter i Ørje.

Blide bakere med gode tilbud på bakervarer som gikk som varmt hvetebrød.

Solveig Falkenberg Krog (til venstre) og Turid Bøe Larsen er fornøyde med den mottagelsen boken «Rødenes kirke – gjennom mer enn 700 år» har fått i lokalmiljøet. Første opplag er på 500 eksemplarer, og man regner med at boken vil bli en populær julegave.

700 års kirkehistorie

Langt fra alle er klar over hvor spesiell middelalderkirken i Rødenes egentlig er. Nå foreligger boken om kirkens historie. Der får du svar på det meste.

TEKST OG FOTO: TORE ROBERT KLERUD

Det var det nylig avgåtte menighetsrådet i Rødenes som tok initiativet til å få samlet historien om Rødenes kirke mellom to permer for å gjøre den både tilgjengelig og håndgripelig for publikum.

– Kirken feiret i år 300-årsjubileum for den store restaureringen og utvidelsen i 1709, og vi fant ut at det var en passende anledning til å gi ut boken, forteller Turid Bøe Larsen.

En stor jobb

Sammen med Solveig Falkenberg Krog og Marit Egeberg Krog har hun utgjort komiteen som har planlagt og arbeidet med boken. Det ble mye arbeid for komiteen med

innsamling av relatert materiale fra tallrike kilder, før Solveig Falkenberg Krog systematiserte det hele og bidro med en gjennomgang av selve kirkens historie.

– Jeg måtte tenke meg om da jeg ble spurt om dette. Det var mye jobb, og jeg følte at det hadde vært bedre om man hadde funnet en som hadde oversikt over både kirkens og menighetslivets historie. Selv interesserer jeg meg mest for det førstnevnte, forteller forfatteren, som blant annet har gjort en stor innsats for å kartlegge det som finnes av informasjon om Rødenes kirke i diverse arkiver i forbindelse med dette prosjektet.

Mange detaljer

Beskjedenheten er uberettiget, me-

ner Bøe Larsen. For begeistringen har vært stor i lokalmiljøet etter at boken var klar fra trykkeriet, akkurat i tid til bispevisitasen i månedsskiftet august-september.

Drøyt 100 sider har det blitt. Innbundet mellom stive permer, ubeskjedent aspirerende til enhver bokhylle i Grenseland, fullpakket med både historikk og teknisk beskrivelse både av bygningsmessige og utsmykningsdetaljer. Masser av bilder, enkelte av dem svært gamle og ikke tidligere vist for publikum. Samt, selvsagt, en oversikt over de mange prestene som gjennom tidene har tjenestegjort i kirken, og en og annen historie fra menighetens og prestenes liv og virke.

Mer å ta av

Når det gjelder akkurat det siste, har

man måttet gjøre et utvalg, understreker komiteen. For det finnes mye å ta av, så mye at man ikke ser bort fra at det kan skrives flere bøker om Rødenes kirkes plass og rolle i lokalsamfunnet. Om noen nå skulle ønske å gjøre det.

Selv har de ingen slike planer, men Bøe Larsen og Falkenberg Krog understreker at de er interessert i å høre fra personer som måtte sitte på interessante bilder eller historier relatert til Rødenes kirke.

– En av de spennende tingene med slike bokprosjekter er at de gjerne fører til at det kommer frem mer informasjon i ettertid. Vi har fått signaler om at det skal finnes flere bilder enn de vi har hatt kontroll over, og vi gleder oss til å se dem, forteller Bøe Larsen.

Mye kommunal heder i Marker

Ordfører Stein Erik Lauvås utøste i siste møte før jul lovord og gaver over tre norgesmestere og historiens første marking på Mount Everest.

TEKST OG FOTO: TORE ROBERT KLERUD

– Dere viser at vi har gode oppvekstforhold og muligheter for å lykkes innen vidt forskjellige grener i Marker, sa ordføreren til det uvanlig store «startfeltet» av markinger som skulle hedres på kommunestyrets juleavslutning.

Tommy Rambøl mottok Marker-

vasen for sin bragd ved å være første marking, og nordmann nummer 24 eller 25, på toppen av Mount Everest.

Deretter gikk det slag i slag med norgesmestertitler: Inger Johanne Ruud fikk Marker-vasen og en gavesjekk for sine fire norgesrekorder i NM i styrkeløft et knapt år etter at hun begynte med idretten. Marianne Berger hadde fått vase tidligere, men mottok en gavesjekk som påskjønnelse for prestasjonen på årets landsskytterstevne, der hun ble Skytterprinsesse. Jon Ivar Nettet fikk også en gavesjekk for sin NM-tittel i bueskyting, som NM-vinner fem år på rad hadde også han fått Markervasen tidligere.

En stolt ordfører Stein Erik Lauvås takket for reklamen og utøste gaver og lovord over fra venstre Jon Ivar Nettet, Marianne Berger, Inger Johanne Ruud og Tommy Rambøl.

Vår spesialitet er
Gulv i heltre bjørk og eik

- Vi leverer også paneler i bjørk, osp og svartor, samt utvendig kledning i osp

Vi ønsker dere en god jul og et godt nytt år!

Fange Sag og høvleri

1798 Aremark – telefon 916 88 064
 Besøk oss på vår hjemmeside:
www.fangesag.no

joker
 – helt i nærheten

www.joker.no

Vi ønsker alle våre kunder en riktig god jul og et godt nytt år!

posten Tipping Ukens joker GARANTI trumf

Tlf. 69 85 91 36 • Rømskog • Åpent: 10–18 (9–15)

Den utrolige historien om dampskipet Turisten

Endelig er boka om DS Turisten her! Les den fantastiske beretningen om Haldenkanalens Dronning som gikk mellom Tistedal og Skulerud, men som ble senket i 1963. Mer enn 40 år senere er hun tilbake igjen. Da er det gått med nesten 50 millioner kroner og tolv år med restaurering.

Arvid Johansons bok byr på over 180 fotografier, mange fra hjemkomsten, men også mange fra Turistens tidligste liv.

375 kroner

Arvid Johansen: Dampskipet Turisten og Haldenkanalen

Utgitt av kommunene Aremark, Aurskog-Høland, Halden og Marker

Selges av
Ørje bok- og papirhandel og Aremark Idrettsforening

Platesvanger

I mange år har trubaduren og showmannen Lars Johansson gledet Grenselands befolkning på scenen. Men noen plate er det ikke blitt. Ennå.

Trubaduren og showmannen Lars (til høyre) bobler over av nye tekster og innfall. Alt spilles inn, før det får «dommen» av Aleksander. Foreløpig har det blitt mest stoff til den neste utgivelsen, som skal få litt løsere snipp.

Med lydtekniker, kritiker, rådgiver og venn Aleksander Dybvig ved spakene i studioet har Lars Johansson de siste månedene begynt på det som skal bli ikke bare én, men to plater med eget materiale.

trubadur uten termin

TEKST OG FOTO: TORE ROBERT KLERUD

Og det er nesten litt rart, synes han selv også. For han har mye han gjerne skulle sagt.

– Jeg har skrevet en del tekster, i hvert fall de siste årene. Og den siste tiden har det blitt mer og mer klart at det måtte bli en plate ut av dette, sier han.

Mye å melde

Det begynte med en sang han skrev da han var 14 år gammel. «Det er vår», heter den. Eller kanskje kommer den ikke til å hete akkurat det likevel. Men den handler i hvert fall om våren, en positiv og smått undrende vise om gode følelser og at det er mye som er fint her i livet. En tekst og melodi som både i innstilling og fremtoning ligner ganske mye på sin opphavsmann, slik han er blitt kjent for sitt publikum gjennom mange år.

– Den ble egentlig skrevet til Mysen-bandet Erexion, som jeg var med i den gangen, og mye spilt. Men aldri utgitt noe sted. Så jeg tok den frem igjen nå, og Aleksander mente dette var noe å ta utgangspunkt i. Dermed har det blitt flere tekster og melodier i samme stil, forteller trubaduren.

Radioambisjoner

Både han og Aleksander Dybvig jobber slik at de

har en dag i uken som de kan tillate seg å leke med det de har lyst til. Siden Aleksander er en av innehaverne av Volum Studios i Øymark, har de benyttet studioet som lekekasse ganske ofte den siste tiden, og komposisjonene til Lars har etter hvert funnet veien inn på harddiskene. Noen er svært så rå foreløpig, mens andre begynner å nærme seg en ferdig miks.

Aleksander er både tekniker, sparringpartner, rådgiver og noe henimot manager i prosjektet. Som fagmann og god venn kan han også komme med verdifulle og dønn ærlige betraktninger om hitpotensialet i de nye sangene som Lars kommer trekkende med uke etter uke.

– For vi har såpass ambisjoner med dette at vi satser på noe som skal kunne oppnå en viss rotasjon på radio. NRK P1 er formatet vi sikter mot. P4 blir for tøft. Der vil platen drukne, sier Aleksander.

Lover oppfølger

Stilen på platen blir enkelt forklart en krysning mellom visepop og singer/songwriter-tradisjonen. Det skal være nynnbart og iørefallende. Og det er seriøse tekster, om enn ikke gravalvorlige.

– Det er vel kanskje uvanlig å gå ut og love en plate nummer to før den første er gitt ut, men i arbeidet med denne har det blitt født ganske mange ideer til sanger som nok må få lov til å

utvikles videre, men som ikke akkurat passer på denne platen. Det er sanger som er humoristiske, til dels direkte tullete. Så vi har vel i grunnen bestemt oss for at det kommer en slik plate også, forteller Lars.

Det forundrer ingen som kjenner ham. Showmannen har også et gjøglertalent og er viden kjent for sine Øystein Sunde-tolkninger. Så om det tok overraskende lang tid før den første platen kom, skal ingen bli overrasket om det kommer flere på løpende bånd når prosessen nå er satt i gang.

Kanskje til våren?

– Og når er utgivelsen planlagt?

Spørsmålet avstedkommer lite annet enn latter fra de to impliserte.

– Vi har ikke satt noen dato, men burde vel egentlig klart å få til noe i løpet av våren som kommer. Samtidig er det slik at mange av tingene jeg skriver ifølge Aleksander ikke passer inn på den første platen, men kan være aktuelle til den andre, «humorprosjektet». Så kanskje hadde det vært enklest å gi ut den andre først. Men vi får se hvor konstruktivt vi klarer å jobbe med dette gjennom vinteren. Vi stresser ikke, sier Lars, til megetsigende nikk fra sin makker.

Riktignok er det alvor, dette her. Men det er mye lek også.

En rekke fremtredende personer møtte pressen i forbindelse med lanseringen av boken *Dronningens hjemkomst*. Fra venstre ordfører Jan A. Mærli i Aurskog-Høland, prosjektleder for restaureringsarbeidet Thor Østensvig, forfatter Arvid Johanson, ordfører Tore Johansen i Aremark, ordfører Stein Erik Lauvås i Marker, ordfører Per Kristian Dahl i Halden og eier Alf Ulven.

Dronningens hjemkomst

TEKST OG FOTO: ØYVIND OTTERSEN

D/S «Turistens» tilbakekomst til Haldenkanalen i juni i år var en stor begivenhet som samlet tusenvis av mennesker fra Svinesund til Ørje. Etter 30 år som rustholk på bunnen av Femsjøen og tolv år med restaurering siden båten ble hevet i 1997 er Dronningen på plass der den hø-

rer hjemme. D/S «Turisten» kom til Haldenkanalen i 1887. Nå ligger hun trygt til kai i Strømsfoss og venter på sommersesongen. I 2010 skal Dronningen igjen gå i trafikk på kanalen.

I anledning bokprosjektet var de fire ordførerne fra utgiverkommunene, eier Alf Ulven og en rekke fremtredende personer tilknyttet

Dronningen samlet på Ørje Brug der pressefolk var invitert til boklansering. Det resulterte i oppslag både på TV og i trykte medier. Responsen har vært overveldende. Bokhandlere og andre selgere i nord og i sør rapporterer om at boken går som det berømte varme hvetebrødet.

Dronningens hjemkomst tar for seg både historien, vassdraget, kana-

len og ikke minst det omfattende restaureringsarbeidet som er utført ved verftet Hansen & Arntzen i Stathelle. Det er blitt en fin og interessant bok som vil gi folk i hele regionen et godt bilde av den store begivenheten.

Kremmere på offensiven

Et nytt initiativ er tatt for å fremme samholdet mellom kremmerne i Ørje. Det skal komme kundene til gode. – Alle vil nyte godt av en levende og offensiv handelsstand. Det mener Trine Nilsen og Elisabeth Jensen Slevigen, som har tatt initiativ til å samle alle gode krefter til felles innsats for handelen i Ørje.

Elisabeth Jensen Slevigen (til venstre) og Trine Nilsen. Foto: Tore Robert Klerud.

Spa triatlon

Unge journalister

Denne siden er laget av elever i 6. og 7. klasse ved Rømskog skole

Lillestrøms trenerteam og håndballjentene fra Høland har vært på Zen Resort og Spa på Rømskog for å konkurrere i triatlon.

TEKST: MARCUS BERG, DANIEL BERGQUIST OG LARS HJALMAR AARSTAD.
FOTO: KARIN NORHEIM.

Tidligere i høst var det lagt opp til triatlonkonkurranse på Zen Resort og Spa på Rømskog. Det var et møte mellom Lillestrøms trenerteam og håndballjentene fra Høland. Rømskogs 6. og 7. klasse var vakter på postene. slik at lagene ikke skulle jukse.

Vi kom opp til Spahotellet og fikk velkomst av daglig leder Lisbeth Petersen. Vi ble satt på post rundt omkring i terrenget. Og vi måtte vente ganske lenge. Jentene startet med fem minutter forsprang til gutta fra LSK.

Triatlonløypa besto av sykling, balanse, hinder, skyting, løping og kanopadling. Petter Belsvik sleit med å henge på Henning Berg, men det var likevel gutta fra LSK som trakk det lengste strået.

Noen av oss prøvde løypa litt. Den var ganske kul, men litt slitsom med trange bukser. Etterpå fikk gutta i 6. og 7. klasse litt undervisning i japansk pil- og bueskyting. Vi ble vist en stor pil og bue av bambus. Og vi fikk trene oss på å holde pil og buen rett.

Så måtte vi dra til skolen for å ha siste time.

6. og 7. klasse får informasjon om hva de skal gjøre.

Syklingen gikk greit.

Lillestrøms kjente trener Henning Berg på sykkel.

Håndballjentene klatrer.

Lærling på Rømskog skole

Kaja Øiestad Salomonsen fra Sarpsborg er lærling på Rømskog skole.

I år er vi så heldige at vi har fått en lærling her på Rømskog skole. Hun heter Kaja Øiestad Salomonsen og kommer fra Sarpsborg. Og vi ønsker å stille Kaja noen spørsmål.

TEKST: ROBERT-ANDRÉ HAUGEN, GURO ELISABETH TØRNBY OG SOLVEIG-MARIE GJEMBLE
FOTO: ROBERT-ANDRÉ HAUGEN

– Hvilken skole gikk du på?

– Jeg har gått på tre forskjellige videregående skoler. Første året gikk jeg helse og sosial grunnkurs på Greåker vgs. Så gikk jeg på helse service vkl på Porsnes i Halden. Så var det tilbake til Greåker, og da gikk jeg på barn og ungdom vk1.

– Hvordan er lærlingutdannelsen?

– Som barne- og ungdomsarbeider er utdanningen slik: grunnkurs, helse og sosial,

1 år vk1, barn og ungdom, 1 år. Så er det ut i praksis i 2 år (lærlingtid).

– Hva er den største forskjellen mellom å bo på Rømskog og i Sarpsborg?

– Den største forskjellen mellom Rømskog og Sarpsborg må vel være butikkene! Jeg tror jeg har svart belte i shopping... Det er det beste jeg vet! Gå inne på et kjøpesenter der det er masse butikker! Også må det være bylivet, både på nattetid å på dagen. Etter en shoppingtur, ta en kaffe på en kafé, og så dra ut på kvelden sammen med masse venner. Det er en perfekt dag i Sarpsborg for meg.

Marker Rådhus – åpningstider i julen

Administrasjonen:

Julaften: Stengt. 28.–30. desember: kl. 8–13.
Nyttårsaftnen: Stengt.

Biblioteket:

Onsdag 23. desember: kl. 10–13. Julaften: Stengt.
Mandag 28. desember: Stengt. Tirsdag 29. desember: kl. 10–13. Onsdag 30. desember: kl. 10–13.
Nyttårsaftnen: Stengt. Lørdag 2. januar: Stengt.

Julens åpningstider ved Marker bibliotek

Onsdag 23. desember:	Kl. 10–13
Julaften 24. desember:	Stengt
Mandag 28. desember:	Stengt
Tirsdag 29. desember:	Kl. 10–13
Onsdag 30. desember:	Kl. 10–13
Nyttårsaftnen 31. desember:	Stengt
Lørdag 2. januar:	Stengt

La oss hygge oss sammen på julaften

Du er velkommen til å feire julekvelden sammen med oss, familie, eldre og yngre i peisestua i Ørje kirke. Julemat og alternativ mat serveres. Det er fint å få påmelding for å få en anelse om hvor mange som vil komme. Arrangementet er gratis. Påmelding innen 21. desember i telefon 913 63 445 eller 69 81 20 01/915 45 754.

Alle er velkommen. Vi vil være behjelpelig med transport. Om noen kan tenke seg å hjelpe til, så kontakt oss i Røde Kors.

*Marker kommune
ønsker alle en riktig god jul*

Vi trenger flere frivillige

Frivilligsentralen har behov for hjelp av personer til forskjellige aktiviteter. Spesielt noen spreke pensjonister eller arbeidsledige som kan hjelpe til med noe snømåking og andre praktiske gjøremål, samt personer som kan hjelpe til med ledsager-, og følgetjeneste, innkjøp og besøk hos brukere, har vi stort behov for.

Vi trenger også flere som kan hjelpe til ved vår populære kantinetjeneste på Bo- og servicesenteret i helgene.

Ta kontakt med Freddy Hagen på Frivilligsentralen på telefon 454 03 762, eller e-post: freddy.hagen@marker.kommune.no for en prat hvis dette kan være noe for deg.

Sandstrørere

Frivilligsentralen har fortsatt igjen noen få sandstrørere til utlån til eldre og uføre.

Personer som fikk sandstrørere til utlån forrige vinter kan ta kontakt med Frivilligsentralen hvis det er behov for påfyll av strøsand i dispenserne.

Skoleruta

21. desember – 5. januar: Juleferie

Siste skoledag før jul er fredag 18. desember. Skolestart 2010 er onsdag 6. januar.

22. – 26. februar: Vinterferie

29. mars – 5. april: Påskeferie

Skolen starter igjen tirsdag 6. april

13. mai: Kristi himmelfartsdag

14. mai: Fri

24. mai: 2. pinsedag

23. juni: Siste skoledag før sommerferien

Tilskudd til naturforvaltning, vilt- og fiske-tiltak og kalking

Miljøverndepartementet har en tilskuddsordning for lag og foreninger vedrørende friluftslivs-, vilt og fiskeformål, samt kalking.

Det er utarbeidet et rundskriv (T-1/2009, Tilskotsordningar for 2010) vedrørende ordningen og i innledningen skriver de dette om ordningen:

«Miljøvernstyresmaktene set årleg i verk ei rad tiltak for å betre miljøtilstanden i Noreg. Det er oppnådd mykje i det nasjonale miljøvernarbeidet, men ein står framleis overfor betydelege utfordringar. For å lykkast med miljøvernarbeidet må styresmaktene samarbeide med andre aktørar. Medverknad frå stat og kommune, private verksemdar, organisasjonar og einskildpersonar må til om ein skal løyse morgondagens miljøutfordringar. For å stimulere til ein slik brei medverknad gir Miljøverndepartementet ymse former for stønad og tilskot til tiltak som blir sette i verk av kommunar, organisasjonar, private verksemdar og privatpersonar. Rundskrivet gir orientering om Miljøverndepartementet sine tilskotsordningar som er opne for søknad frå kommunar og interkommunale organ, lokale, regionale og lokale organisasjonar og lag, einskildpersonar, private verksemdar og forskingsorganisasjonar.

Rundskrivet gir omtale av kva for retningslinjer, søknadsfristar, kriterium o.a. som gjeld for den einskilde tilskotsordninga. Nærare råd og rettleiing kan ein og få ved å kontakte fylkesmannen og fylkeskommunen.

Frå og med 2010 er det eit krav at søknader om tilskot til vilttiltak, til førebyggjande og konfliktdempande rovvilt-tiltak og søknader om tilskot til lokale fisketiltak (gjeld ikkje kalkingsmidlar) fremjast i det nettbaserte søknadssystemet til Direktoratet for naturforvaltning».

Dere kan lese mer om dette på miljøverndepartementets hjemmeside:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/rundskriv/2009/tilskotsordningar-2010.html?id=582252>

Aremark legekantor jul og nyttår

Aremark legekantor har stengt følgende dager: 23/12, 24/12, 25/12, 28/12, 30/12, 31/12. Det er åpent følgende dager: 29/12 (obs! bare lege-sekretær til stede).

De dagene det er stengt må akutte henvendelser rettes til Kommunelegekantoret i Halden, tlf. 69 17 46 61.

Fra 4. januar 2010 er legekantoret åpent som vanlig. Den første uken i januar, fra 4. til 8., vil Kenneth Sandström vikariere for Eric Roslin. Kenneth Sandström er spesialist i allmenn medisin og en svært rutinert allmennlege som til vanlig driver egen praksis i Ørebro. Han er spesielt interessert i ernæringsfysiologi samt behandling av diabetes og hypertensjon.

Juletreffest

Skytterhusets Venner arrangerer juletreffest på Skytterhuset mandag 28. desember (4. juledag) kl. 17.30. Servering av boller, kringler, brus og kaffe. Det blir gang rundt juletreet og jammen kommer nissen også. Loddsalg. Alle er hjertelig velkommen.

Hilsen oss i styret

Årets julegave

Årsskrift 2009 fra Aremark Historielag

Skriftet inneholder mye interessant lokalhistorie og bilder og er nå til salgs hos Marker Sparebank, Holth Landhandleri, Møllerens Hus og bokhandlere i Halden. Pris kr 150,-.

Julestengt kafé

Kafeen på Furulund er julestengt fra og med mandag 21. desember. Kafeen åpner igjen søndag 10. januar.

Ordføreren har ordet

Fredag 11. desember ble 1. bind av Rømskogs kulturhistorie lansert. Bra med folk møtte opp og fikk kjøpt boka. Men det er mange bøker igjen. Denne vil det være mulig å få kjøpt på Elviras café & gaver på Rømskog og hos Mastro på Bjørkelangen. Ved å henvende seg til kommunehuset i arbeidstida vil man også få kjøpt den.

Forrige gang nevnte jeg Lukashytta, at denne gamle finneboplassen på Rømskog skal restaureres. Det er

nå et spørsmål om det er noen som har ei historie eller har bilder fra Lukashytta fra eldre tider. Disse kan leveres til kommunen eller Helene Joval Dahl.

Jeg har nylig hatt besøk fra Latvia. Vi har for andre år på rad kjøpt våre julegaver til kommunens ansatte og politikere derfra. Dette er til stor hjelp der borte. Latvia er veldig hardt rammet av den økonomiske krisen. En stor takk også i år til Vigdis og

Steinar som har vært der med utstyr til barnehjemmet i Veselava.

På grunn av at den økonomiske situasjonen er som den er, og at det er gjennomført en stor omlegging av kommunestrukturen i sommer, så er det allerede bestemt at Veselava skole skal legges ned fra neste skoleårstart. En skole med cirka 80 elever. Til sammenligning har vi 60 elever ved vår skole.

God jul og et godt nytt år! Nils

Åpningstider i Rømskog julen 2009

Kommunale kontorer

og NAV-kontoret:

28.12., 29.12. og 30.12. kl. 10–14. Julaften og nyttårsaften stengt.

Trimrommet:

Åpent i romjula fra kl. 10–14, henvend deg i resepsjonen for opplåsing.

Biblioteket:

21.12. kl. 13–20, 30.12. kl. 12–16. Ellers stengt til 4.1.

Legekantoret:

23.12. kl. 09–11, 28.12. stengt, 30.12. kl. 10–11 (øyeblikkelig hjelp).

Marker Sparebank:

28.12. og 29.12. kl. 10–14, 31.12. stengt på Rømskog, åpent i Marker kl. 09–12.

Unionsmarathon fortsetter

Unionsmarathon ble arrangert for første gang 9. juli 2005. Det var i forbindelse med feiringen av 100-års jubileet for unionsoppløsningen mellom Norge og Sverige.

Arrangementet har hele tiden vært et samarbeid mellom Rømskog I.L og Boviken S.K.

Det ble et meget vellykket arrangement, og vi som hovedansvarlige satt oss som mål at løpet skulle arrangeres fem år på rad for så å ta en evaluering på hva som skal skje videre.

Fem år har nå gått, og det måtte tas en endelig beslutning på om arrangementet skal gå videre eller om vi skal

se tilbake på fem vellykkede arrangementer og være fornøyde med det.

Styret i Unionsmarathon, Rømskog I.L, Boviken SK og Rømskog kommune v/ordfører var samlet til et møte den 25. november hvor denne beslutningen ble tatt.

Unionsmarathon skal arrangeres i fem nye år, og datoen for løpet i 2010 er lørdag 3. juli.

For at vi skal kunne fortsette i ytterligere fem år er vi helt avhengige av den flotte dugnadsinnsatsen som legges ned, både i forkant av løpet og på selve løpsdagen.

Vi håper og tror at rømsjinger og

østervallinger stiller velvillige opp når forespørselen kommer. Vi ber dere allerede nå om å sette av datoen i 2010.

Dette arrangementet er en unik mulighet både for Rømskog og Østervallskog til å vise fram sine bygder. Det er neppe noe annet arrangement her i grensetraktene som samler folk fra Trondheim i nord til Arendal i sør, og tilsvarende på svensk side. En oppfordring til andre lag og foreninger er å tenke kreativt. Kanskje dere også kan legge en aktivitet til Kurøen denne dagen.

Styret

Vaksinasjon mot svineinfluensa

Rømskog får ikke mer pandemivaksine før jul. Når vi får beskjed om mer vaksiner setter vi i gang utpå nyåret og vaksinerer de som ikke har fått og de som skal ha annen gangs vaksinerings.

Personer med svært alvorlig eggallergi vil få tilbud om vaksinen Celvapan og vil bli henvist til A-hus, som foretar vaksineringsen.

www.joker.no

LEGG HANDLETUREN TIL AREMARK

Vi satser ekstra på:

- Frukt og grønt
- Ferske brødvarer
- Gode middagstilbud
- Stort og variert vareutvalg

Utvalg av apotekvarer fra Apotek1

Åpent: 9–19 (15)

VI ØNSKER ALLE
**GOD JUL OG
GODT NYTTÅR!**

BiL 1
KONSULENT
Morten Teig

Rødnesv. 4, 1870 ØRJE

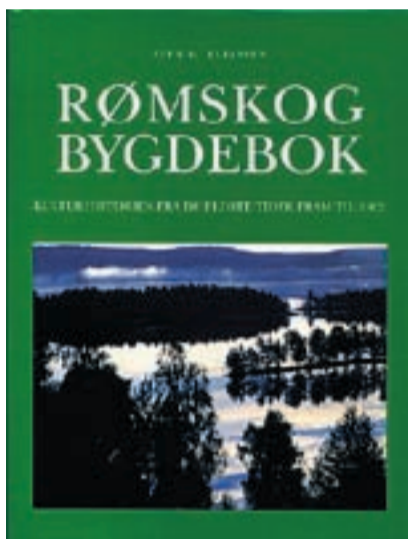
Kom innom for en uforpliktende bilprat, et godt tilbud og en kopp kaffe!

Tlf. 99 36 36 36 – 69 81 28 00 morten.teig@online.no

Gedigen bygdebok i Rømskog

De får det til i Rømskog. Nå er bind 2 av Rømskog Bygdebok ferdig. Det er blitt en praktbok som både forfatter Sven G. Eliassen, den driftige bygdebokkomiteen og alle rømsjinger bør være mektig stolte av.

TEKST OG FOTO: ØYVIND OTTERSEN

Det første bindet av Rømskog Bygdebok kom i 2006. Boken på hele 640 sider omhandlet Rømskogs bosettings- og næringshistorie og var ført i pennen av Ulf Grøndahl. Bind 2 er skrevet av historiker Sven G. Eliassen, og det i seg selv borger for kvalitet. Boken tar for seg kulturhistorien fra de eldste tider og frem til 1902. Under lanseringen for et nesten fullsatt Rømskog Kulturhus ble det også opplyst at Eliassen og bokkomiteen er godt i gang med bind 3 allerede; historien fra 1902 og frem til i dag.

Mye skryt

Bygdebokkomiteens formann Willy Bray fortalte de fremmøtte om bakgrunnen for arbeidet med bygdeboka, ga ros til både forfatteren og alle andre som fortjente det. Han sa videre at bygdeboka vil være en nyttig kilde for alle som i fremtiden vil jobbe med Rømskogs historie, det være seg som særoppgave på skolen eller i forskningsøyemed. Eller selv-

følgelig som interessant fordypning for den enkelte.

Forfatter og historiker Sven G. Eliassen signerte bøker så blekket sprutet. Både til alle som fikk bok for velfortjent innsats, og til alle som benyttet anledningen til å kjøpe seg et eksemplar.

– Stor interesse allerede her i dag, sier en av selgerne, ordfører Nils Nilssen. Han opplyser at bygdeboka er å få kjøpt i Elviras café & gaver og på kommunehuset.

– Jeg har jobbet for mange kommuner, men aldri opplevd maken til innsats og velvilje som her i Rømskog. Det har vært en sann glede å jobbe med denne bygdeboka, selv om det har vært et krevende og møysommelig arbeid, sa Sven G. Eliassen før han startet utdelingen av eksklusivt signerte bøker til medlemmer i bokkomiteen og andre som hadde gjort en fortjenstfull innsats.

Et praktverk

Det står stor respekt av at lille Rømskog tar seg råd til å lage en så stor og omfattende bygdebok.

– Det er et tungt økonomisk løft, men vi mener det er viktig for etertiden, sier ordfører Nilssen.

– Rømskog har få innbyggere, men like mye spennende historie som større kommuner. Og med den fantastiske entusiasmen jeg har møtt, har vi i felleskap kunnet lage en bok vi kan være stolte av. Mange fortjener skryt, og det skal de få. Men aller først vil jeg gi en stor klem og en bok til Mari Haukvik. Hun har gjort en formidabel innsats og har mye av æren for at det er blitt bygdebok her i Rømskog, sa Sven G. Eliassen.

Vi skal i senere utgaver av Avisa Grensland komme tilbake til Rømskogs imponerende bygdebok.

Mari Haukvik har mye av æren for at Rømskog har fått sin egen bygdebok. Derfor fikk hun det første signerte eksemplaret av forfatter Sven G. Eliassen (t.v.). De to øvrige på bildet er Jørgen Dahl og formannen i bygdebokkomiteen Willy Bray (t.h.).